

programa, dužinu i intenzitet programa, ciljeve učenja i valorizaciju programa. Radna grupa za razmjenu predavača i specijalista traži kontinuitet akcije sakupljanja podataka i diseminiranja informacija o raspoloživim predavačima, predlaže stvaranje međunarodnih studijskih grupa za razmjenu iskustava (poput one ICOMOS-a za graditeljsko nasljeđe) i traži da se nacionalni komiteti ICOM-a posredstvom nacionalnih komisija za UNESCO obrate za novčanu pomoć kako bi se, posebice za zemlje u razvoju, mogli ostvariti programi individualne stručne razmjene. U zajedničkoj je rezoluciji posebno naglašena odgovornost institucija, a posebno velikih i dobro opremljenih muzeja za permanentno obrazovanje muzejskih stručnjaka, ne samo iz njihove sredine, kako bi se razina muzejskih znanja postupno podizala. Na kraju treba reći da je ovo savjetovanje bilo izuzetno ozbiljno pripremljeno, korisno za svakog sudionika i za teoriju i praksu obrazovanja za rad u muzejima u cjelini. Usvojene rezolucije, prijedlozi i nastojanja pridonijet će unapređivanju ovih specifičnih oblika stručnog usavršavanja.

Izvještaj s sastanka Međunarodnog redakcijskog odбора muzeološkog rječnika »Dictionarium Museologicum«

Branka Šulc

Muzejski dokumentacioni centar, Zagreb

U organizaciji Centralnog instituta za konzervaciju i muzeološku metodiku iz Budimpešte i pod pokroviteljstvom Mađarske akademije nauka i Nacionalnog komiteta ICOM-a, u Veszpremu je od 21. do 26. 2. 1983. godine održan 4. sastanak Međunarodnog redakcijskog odbora za izradu višejezičnog muzeološkog rječnika pod naslovom »Dictionarium Museologicum« (DM).

Osnovna svrha ovog sastanka bila je priprema 4. izdanja DM-a na njemačkom, engleskom, francuskom, španjolskom, ruskom i mađarskom jeziku, koje će biti prezentirano na 13. generalnoj konferenciji ICOM-a u Londonu 1983. godine. Paralelno s ovim zadatkom izvršeno je korigiranje i dopunjavanje novim riječima 3. izdanja s preostalim zastupljenim jezičnim varijantama. Rječnik muzeološke terminologije sadrži u 3. izdanju oko 2500 riječi u njihovim njemačkim, engleskim, francuskim, španjolskim, ruskim, danskim, mađarskim, rumunskim i hrvatskosrpskim varijantama. U toku je i izrada rječnika na poljskom, portugalskom, flamanskom, češkom, slovačkom i esperanto-jeziku a posredstvom Nacionalnih komiteta ICOM-a kontaktirani su i suradnici za jezike koji još uvijek nisu uključeni u DM — talijanski, grčki, bugarski, norveški, finski, japanski i arapsko jezično područje. Dopune DM-a novim, i onim pojmovima koji su nedostajali izvršene su u suradnji s Međunarodnim komitetima ICOM-a za edukaciju, muzeologiju, konzervaciju, muzejsku arhitekturu, usavršavanje kadrova, dokumentaciju i dr., dok je provjera engleskih i francuskih riječi i pojmova obavljena u ICOM-ovom Dokumentacijskom centru u Parizu na osnovu Alfabetskog popisa deskriptora, izdanju istoga Centra tiskanog 1981. godine. Višejezični tezaurus muzeološke terminologije, zamišljen kao sredstvo za realizaciju slobodne razmjene informacija na međunarodnoj i nacionalnoj razini, jest prvenstveno rječnik za unapređenje, razumijevanja i komunikacije u muzej-

skoj djelatnosti, napose kod prevođenja literature i dokumenata.

Izdavanje rječnika sa šireg područja muzejske djelatnosti, u razdoblju od 1981. godine do danas, kao primjerice »Muzeološki pojmovi-Izbor«, Klausa Schreiner, tiskanog u DDR-u, »Rječnik pojmova« koji se koriste pri registraciji artefakata, Deborah Jewett, tiskan u okviru National Inventory Programme u Ottawi i »Rječnik muzeoloških pojmova« na češkom jeziku kojeg su autori Stransky i Bruza, a pripremljen je u Muzeološkom institutu Brna, ukazuje na stalnu potrebu dopunjavanja DM-a i proširivanje modela koji se obrađuje.

Unatoč činjenici što je u 3. izdanju obrađeno više od 2500 muzeoloških riječi i pojmova, ipak ne može biti govora da je time prezentirano i cjelovito područje muzeologije, budući da je muzejska djelatnost područje koje uključuje i interdisciplinarnе relacije s drugim područjima znanosti. Kako je DM kreiran prvenstveno kao »oruđe« koje valja poslužiti u posve praktične svrhe, to se ne može niti očekivati da se njime prezentiraju osnove ili historijat muzeološkog razvoja. Osnovno je ipak da DM ne mora odmah sadržavati veliku količinu riječi i muzeoloških pojmova, već da uključene riječi služe svrsi kojoj su namijenjene u mjeri i na nivou današnjeg teorijskog i praktičnog rada u muzejskoj djelatnosti.

Taj rječnik nije finalna verzija već je permanentno otvoren za dopune i izmjene, dodavanje novih riječi s novim značenjem, dodavanje novog značenja starim riječima i eliminiranje zastarjelih pojmova. Nužno je i unapređenje DM-a kao programa stalne aktivnosti, te primjenjivanje standardiziranih pravila za formiranje i struktuiranje riječi.

Iako se u izradi DM-a koristi tzv. prirodni jezik a ne standardizirani znanstveni jezici (kojim komuniciraju korisnici informacijskih sistema za znanost i tehnologiju), još uvijek je u toku prevladavanje poteškoća kod selekcije riječi kao zamjene za određeni broj riječi koje su uključene u dati pojam.

Za naslov višejezičnog rječnika bilo je ponovnih prijedloga da se izmjeni u »Vocabularium« umjesto »Dictionarium«, jer sadašnji naslov upućuje i na poštivanje leksikografskih principa pri izradi. Zaključeno je da sadašnji naslov ipak daje osnovnu informaciju o karakteru publikacije kao

višejezičnom popisu muzeološke terminologije.

Ovom je sastanku prethodilo niz pojedinačnih sastanaka nacionalnih radnih komiteta ili grupa za terminologiju u većini zemalja koje su zastupljene jezičnim varijantama u rječniku. Od značaja za konstruktivniji rad na sastanku bila je i kompjutorska obrada 3. izdanja DM-a koja je napravljena u Museum Documentation Association iz Duxforda (Velika Britanija), i to paralelno za njemački, engleski i francuski; francuski, njemački i engleski; i engleski, njemački, francuski jezik.

Rad se odvijao u plenarnim sjednicama i po slijedećim radnim grupama: za esperanto, za provjeru engleskog s njemačkim jezikom, za korekciju njemačkih pojmova te za dopunu novim riječima, pretraživanje i izmjene za poljski, češki, rumunjski, hrvatskosrpski, francuski, portugalski, ruski i mađarski jezik.

Svi zastupljeni jezici moraju imati i jednak status kod prevođenja DM-a, ali istodobno se rječnikom treba istaknuti muzeološku terminologiju karakterističnu za jezik i zemlju zastupljenu u njemu. U izradi DM-a po radnim grupama karakteristični su jezični problemi — isto značenje s tzv. vodećim jezikom (ovdje je to njemački) i jezika na koji se provodi; nejednako značenje; djelomično preklapanje značenja riječi; jednakost riječi izražena s više riječi i neprevodive riječi.

U okviru prijedloga koji će biti prezentiran Međunarodnom komitetu ICOM-a za dokumentaciju (CIDOC) u okviru 13. generalne konferencije ICOM-a u Londonu, Međunarodni redakcijski odbor je pripremio i slijedeće sugestije na osnovu rezultata postignutih u radu na sastanku u Veszpremu:

U okviru Plenarne sjednice na 13. generalnoj konferenciji ICOM-a potaknut će se uključivanje jezika koji još nisu zastupljeni u DM-u; terminološke radne grupe iz zemalja čiji su jezici već uključeni u DM, ali s različitim lingvističkim područjima kao npr. Kanade (engleski-francuski), SAD, Australija, Belgija, Francuska, a kasnije i Brazil, te arapske zemlje trebalo bi aktivnije sudjelovati u izradi DM-a; od Međunarodnih ICOM-ovih komiteta zatražit će se da provjere pojmove koji su nedefinirani i da daju sugestije za njihovu korekciju i obuhvatnost.

U okviru programa izdavačke djelatnosti Instituta za konverzaciju i mu-

zeološku metodiku za razdoblje do 1986. godine planirano je tiskanje višejezičnog rječnika s jezičnim varijantama do 20 jezika, koja će biti moguća uz financijsku podršku UNESCO-a.

Preporuka je redakcijskog odbora da se paralelno s izradom međunarodnog višejezičnog rječnika i na nacionalnim nivoima prevede DM u okvirima nacionalnih jezika (napose u višejezičnim nacionalnim zajednicama), čime bi se učinio i početni napor u kreiranju nacionalnog tezaurusa za muzeologiju.

Kao polazište za izradu takovog rječnika u nas može se koristiti postojeći rječnik hrvatskosrpskog jezika koji je već uvršten u DM, s dodatkom i dopunama muzeoloških pojmova specifičnih za naše prilike. Tako bismo dobili sredstvo u obradi literature i dokumenata koje i za republičku i međurepubličku suradnju valja zagovarati kao zajednički zadatak. Način koordinacije rada na izradi takovog rječnika i definiranje procedure koja će omogućiti i njegovu stalnu verifikaciju i dopunjavanje, utvrditi će se na Skupštini saveza muzejskih društava Jugoslavije koja se listopada 1983. održava u Budvi. To je zaključak s radnog sastanka »Stanje, problemi i mogućnosti suradnje muzeja i galerija Jugoslavije« održanog u organizaciji Jugoslavenskog nacionalnog komiteta ICOM-a i Muzejskog dokumentacionog centra u Zagrebu tokom svibnja 1983. godine.

Izrada višejezičnog rječnika na hrvatskosrpskom/srpskohrvatskom, slovenskom i makedonskom jeziku bit će bez sumnje i važan doprinos ujednačavanju informatičke djelatnosti na području kulture i utvrđivanju standardiziranih pojmova koji se koriste u muzejskom radu.

Utvrđeni zadaci na sastanku u Veszpremu, uz obraćenje pune pažnje problemima različitosti kultura i razvoja muzeologije pojedinih zemalja, neosporna su polazišta za širu diskusiju i razmjenu mišljenja muzeologa na 13. generalnoj konferenciji ICOM-a, kao i nužnim dopunama nedostataka u rječniku.

Kalendar ICOM-ovih konferencija u 1983. god.

1—11. veljače (februara), Dunedin Novi Zeland

XV. znanstveni kongres o Pacifiku, Sekcija D— »Muzeji u istraživanju Pacifika«. Obratiti se: The Secretarö General, Pacifik Science Congress, P. O. Box 6063, DUNEDIN, New Zealand.

21—26. veljače (februara), Niamey, Nigerija

Sjednica afričkog Nacionalnog komiteta ICOM-a. Obratiti se: ICOM, Maison de l'Unesco, 1 rue Miollis, 75732 PARIS CEDEX 15, France.

23—26. veljače (februara), Geng i Berlingen, Belgija i Rolduk, Nizozemska

Proučavanje, zaštita i prezentacija rudarstva. Obratiti se: Adrian Linters, TICCII — Belgique, c/o Beginhof 59, B — 3800 ST. TRUIDEN, Belgium.

6—12. ožujka (marta), Jeruzalem, Izrael

Edukator kao dizajner izložbe. Obratiti se: Mrs A. Gordon, Curator, Israel Museum, Youth Wing, JERUSALEM, Israel.

14—15. ožujka (marta), Pariz, Francuska

Izvanredna sjednica ICOM-ovog izvšnog savjeta. Obratiti se: ICOM, Maison de l'Unesco, 1 rue Miollis, 75732 PARIS CEDEX 15, France.

28—31. ožujka (marta), Bazel, Švicarska

Prvi međunarodni kongres o konzervaciji arhitekture — »Historijske građevine, njihov značaj i njihova uloga u današnjoj kulturi«. Organizatori — The Institute for International Art Festivals u suradnji s ICOMOS-om i ICCROM-om. Obratiti se: Institute for International Art Festivals, 1 Place du Port, CH-1204 GENEVA, Switzerland.

Proljeće, Trent, Italija

Simpozij o agrikulturi i šumarstvu u muzejima. Obratiti se: O. Curti, Chairman, Italian National Committee of ICOM, c/o Museo Nazionale della Scienza e della Tecnica, 20123 MILANO, Italy.

9—13. svibnja (maja), Istanbul, Turska

3. sjednica Unesco-vog Međuvladinog komiteta za unapređenje povratka kulturnih dobara u njihove zemlje ili restituciju. Obratiti se: Unesco, Place de Fontenoy, 75700 PARIS, France.